

CYKELSTAFET MED GRAMMATIK

Fag: Dansk, færdselslære

Tidsforbrug: 1-2 lektioner til gennemgang af grammatik (grammatisk oversigt) + 1-2 lektioner (cykelstafet)

Materialer: Grammatisk oversigt, kegler, laminerede ordkort/sætninger, fløjte, papir + blyant/gadekridt til pointregnskab.

På klassen arbejdes med den grammatiske oversigt. Her repeteres ordklasser, og definitionerne bearbejdes.

Ordkortene/sætningskortene kan bruges til at træne ordklasserne, inden eleverne skal køre stafetten.

Selve stafetten foregår udendørs, hvor eleverne inddeles i 3-4 hold. Hver elev skal bruge sin cykel. Hvert hold stiller med deres cykler i en række. Der stilles x antal kegler op til hvert hold, som skal fungere som holdets bane.

Forreste person fra hvert hold er klar med sin cykel og lytter efter ord (se variation 1-3). Læreren eller en elev er oplæser. Når ordet er læst højt, fløjtes i fløjten som tegn på, at alle må køre af sted.

Oplæseren står placeret ved målstregen, så der ikke er tvivl om, hvem der kommer først. Så snart forreste person mener at have identificeret ordets ordklasse, skal han/hun så hurtigt som muligt nå frem til ”målstregen” ved at lave den bevægelse/kørsel, der hører til ordklassen (se skemaet nedenfor).

Der gives point til den, der når målstregen først via den rigtige bevægelse.

Som variation kan man lege ”Cykelstafet” på flere forskellige måder.

1: Ordkort til cykelstafet (lamineres og klippes ud)

- Der trækkes forskellige blandede ord. Identificér hvilken ordklasse ordet tilhører.

2: Sætninger til cykelstafet (lamineres og klippes ud)

- Eleverne lytter til og identificerer, hvilken ordklasse FØRSTE ORD tilhører.

3: Sætninger til cykelstafet (lamineres og klippes ud)

- Eleverne lytter til og identificerer, hvilken ordklasse SIDSTE ORD tilhører.

NB.: Udskriv gerne ordkort og sætningskort på hver sin farve papir/karton. Så er de nemmere at sortere igen!

Ud fra den grammatiske oversigt kan eleverne/læreren selv sammensætte en cykelstafet, hvor

grammatiske områder, der skal trænes, udvælges, og bevægelser med cyklen beskrives.

Bevægelser til cykelstafet 1:

ORDKLASSE	BEVÆGELSE
Substantiv/navneord – singularis/ental	Kør efter en lige linje
Substantiv/navneord – pluralis/flertal	Kør slalom med begge hænder på styret
Verb/udsagnsord – præsens/nutid	Kør slalom med én hånd på styret
Verb/udsagnsord – præteritum/datid	Kør ligeud, men brems helt op ved hver kegle. Begge fødder skal ned og stå på asfalten, inden du igen må køre.
Adjektiv/tillægsord – 1. grad	Hav begge hænder på styret, sæt den ene fod på pedalen og skub dig frem med den anden fod på asfalten.
Adjektiv/tillægsord – 2. grad	Kør slalom med begge hænder på styret. Du må kun bruge højre fod til at dreje rundt med
Adjektiv/tillægsord – 3. grad	Kør slalom med begge hænder på styret. Du må kun bruge venstre fod til at dreje rundt med.

Bevægelser til cykelstafet 2:

ORDKLASSE	BEVÆGELSE
Substantiv/navneord – singularis/ental ubestemt	Kør efter en lige linje
Substantiv/navneord – singularis/ental bestemt	Kør slalom med begge hænder på styret
Substantiv/navneord – pluralis/flertal ubestemt	Kør slalom med én hånd på styret
Substantiv/navneord – pluralis/flertal bestemt	Kør ligeud, men brems helt op ved hver kegle. Begge fødder skal ned og stå på asfalten, inden du igen må køre.

Hvordan er reglerne for bøjning af et navneord/substantiv?

Almindelige former:

Ental bestemt:

Regel	Eksempler
N-ord tilføjer endelsen ”en” i bestemt ental	En hund – hunden
T-ord tilføjer endelsen ”et” i bestemt ental	Et hus – huset

Navneord, der ender på -e i stammen, tilføjer kun – ”n” eller ”t” i bestemt ental	En vase – vasesn Et værelse – værelset
---	---

Flertal ubestemt:

Regel	Eksempler
Det mest almindelige er, at der i ubestemt flertalsform tilføjes endelsen ”er” eller ”e”	En hund – hund en – flere hund e En blyant – blyant en – flere blyant er
Et navneord, der ender på -e i stammen tilføjer -r	En skole – skol en – flere skol er
Et navneord, der ender på -r i stammen tilføjer oftest -e	En mur – mure n – flere mure

Flertal bestemt:

Regel	Eksempler
Det mest almindelige er, at der i bestemt flertalsform tilføjes endelsen ”ne” til det, navneordet hedder i flertal ubestemt	En hund – hund en – flere hund e – alle hund ene En blyant – blyant en – flere blyant er – alle blyant erne
Hvis et navneord hedder det samme i ubestemt ental og ubestemt flertal tilføjes i bestemt flertal endelsen -ene til det, navneordet hedder i flertal ubestemt.	En fisk – fisk en – flere fisk – alle fisk ene
Et navneord, der ender på -r i stammen, tilføjer oftest -e	En mur – mure n – flere mure

Hvis vokalen er kort, og der kun er én konsonant efter vokalen, fordobles konsonanten (se også regel 3) F.eks. en hat – hatt**en** – flere hatt**e** – alle hatt**ene**

Hvad er et verbum/udsagnsord?

Et udsagnsord fortæller om en handling eller en tilstand. Det vil sige, at et udsagnsord fortæller om en situation, at man gør noget, eller at der sker noget:

- Hun cykler
- Hjulet drejer rundt
- Bilen kører hurtigt
- Cyklen står ved huset

På dansk ændrer udsagnsordet ikke endelsen i de forskellige personer. Udsagnsordet ændrer endelser i de forskellige tider, men hedder det samme i alle personerne inden for de forskellige tider.

Bøjning af udsagnsord i personer

Person	Nutid ental	Nutid flertal
1. person	Jeg cykler	Vi cykler
2. person	Du cykler	I cykler
3. person	Han, hun, den, det cykler	De cykler

Regel	Eksempler
I nutid/præsens tilføjes endelsen ”er” til ordets stamme	Spis – jeg spiser Hent – jeg henter
I datid/præteritum tilføjes regelmæssige verbers stamme ”te” eller ”ede”	Spis – jeg spiser – jeg spiste Hent – jeg henter – jeg hentede

Hvad er et adjektiv/tillægsord?

Et tillægsord er et ord, der fortæller noget om et navneord.

Størrelse:

- En **stor** cykel

Farve:

- En **rød** cykel

Form:

- Et **firkantet** hus

Kvalitet:

- En **god** cykel

Et regelmæssigt tillægsord/adjektiv kan gradbøjes sådan:

1. grad	2. grad	3. grad
sød	sødere	sødest
sjov	sjovere	sjovest
dum	dummere	dummest

Et uregelmæssigt tillægsord/adjektiv kan gradbøjes sådan:

1. grad	2. grad	3. grad
stor	større	størst
god	bedre	bedst
lille	mindre	mindst
fantastisk	Mere fantastisk	Mest fantastisk

Danskfaglige mål:

Læsning

- Afkodning

Fremstilling

- korrektur

Mål for færdselslære:

Trafikal adfærd

- Sikker på cykel

Forfatter: Anne Hindkjær, Udeskolelærer